

PROGRAMMA

Brainfeed cursus: De Zeven Hoofdzonden

Dag 1

09.00 ontvangst

09.30 **Verkenning**

- Welkom, voorstellen, verwachtingen. Doel en werkwijze.
- Inleiding 1: waarom zou je deze cursus volgen?
Bertrand Russell (1872 – 1970, *The problems of philosophy*) over de zin (het nut?) van filosofie; Peter Bieri (1944, *Hoe willen wij leven?*) over hoe we ons leven zouden kunnen leven.
- Inleiding 2: Christelijke hoofdzonden en tegendeugden; het streven naar waarheid als filosofische (nee, menselijke!) deugd (en plicht).
Socrates (470 – 399) en het waarheidsgebod. Thales die eerder (ca 624 – 545) al besluit dat 'alles water is'. Vraatzucht als zonde?
- Inleiding 3: Meta-ethiek. Waarom is iets een zonde of een deugd? Omdat God het zegt? Plato (ca 427 – 347, *Euthyphro*, *Protagoras*) over de problemen van de godsgebod-theorie.

12:30 Lunch

13:30 **Denken over deugden en zonden**

- Ook Aristoteles zag dat het goed was. Aristoteles' (384 – 322, *Ethica Nicomachea*) opvattingen over deugd en ondeugd. De verhouding tussen (meta-)fysica, antropologie en ethiek. Aristoteles over (hoogmoedige?) eigenliefde, *megalopsychia*.
- Je moet willen hoe het gaat: Stoïcijnse ethiek (ca 300 v Chr – 200 na Chr; hier: Epictetus, *Enchiridion*) voor onzekere tijden.

- Augustinus' (354 – 430, *Belijdenissen*) ontdekking van de wil – en daarmee van het kwaad. 'Heer, geef me kuisheid – maar nu nog niet!'. Thomas Hobbes' (1588 – 1679, *Leviathan*) beteugeling van de strijd van allen tegen allen; de geboorte van het sociale contract.

16:45 korte evaluatie

- "Toegeven aan gulzigheid of de Zeven Hoofdzonden als kleinkunstgenot"
Consumptie, bespiegelingen en de muziek.

17:15 Afsluiting dag 1, met borrel

19:30 Diner

PROGRAMMA

Brainfeed cursus: De Zeven Hoofdzonden

Dag 2

Ontbijt

9.00 De verdwijning van God als hoeder van de moraal (en maatstaf van het goede)

- Theologie: De Joods-Christelijke God als God-op-afstand. Openbaring als 'een spreken van beneden'. God als werkoorzaak i.p.v. God als doelloorzaak. Protestantisme: omkeerder van waarden en relaties. Werken en luiheid.
- René Descartes (1569 – 1650, *Discours de la méthode*) als vroedman van de moderne mens. God als steunhypothese. De ontwikkeling van wiskunde, natuurwetenschap, en het scepticisme van David Hume (1711 – 1776, *A treatise of human nature, An enquiry concerning human understanding*). Hume's 'reason is and ought to be the slave of the passions'.
- Immanuel Kant's (1724 – 1804, *'de' Kritieken, Grundlegung*) geniale reddingspoging van wetenschap en moraal. Gevolgen voor de moraal: van *wie moet ik zijn?* naar *wat moet ik doen?*. Ondeugd als logische fout; het belang van de Goede Wil.

12:30 Lunch en wandeling

13:30 De ontmanteling van de bovenwereld

- De rede spreekt tot de 1^e Wereldoorlog Frans; ondertussen herwaardeerden de Duitsers in de 19^e eeuw het particuliere (Romantiek). De ontwikkeling van kapitalisme en liberalisme – het belang van hebzucht en jaloezie.
- Nietzsche (1844 – 1900, *De vrolijke wetenschap, Genealogie van de moraal*) over de Dood van God, en de ondeugd van het Christendom en de Westerse filosofie – maar... is als God dood is, niet alles toegestaan? Hoe

denkt hij het nihilisme buiten de deur houden? En ruikt zijn Herenmoraal niet.... Stoïcijns? De uitvinding van zonden en deugden als mogelijkheidsvoorwaarden voor het beste bestaan.

- Deugen zonder God. Jean-Paul Sartre (1905 – 1980, *Het existentialisme is een humanisme*) die vindt dat je niet mag bestaan als de dingen. Authenticiteit en te kwader trouw zijn. Je leven als project (of als ontwerp (Martin Heidegger, 1889 - 1976) of kunstwerk (Michel Foucault, 1926 - 1984)).
- Terug naar nu. Slagen we erin om te overleven zonder God? Resteert nu alleen nog maar het gemak? Kunnen we nog woedend zijn? Byung-Chul Han (1959, *De vermoeide samenleving, De terugkeer van eros*) over zelfuitbuiting, depressie en burn-out.

17:00

Evaluatie en afsluiting